

**Unie
komunitní
energetiky**

Jak se připravit na sdílení elektřiny z větrných elektráren

**Komunitní energetika jako nová příležitost
pro investory a místní obyvatele**

**Tvoříme čistou a bezpečnou
budoucnost české energetiky**

Obsah

Proč číst naši publikaci?	3
I. Aktuální stav větrné energetiky v Česku	4
Naplníme náš potenciál?	5
II. Participativní procesy a zapojení veřejnosti	7
Participativní procesy v praxi	9
III. Koho a proč by mělo zajímat spojení komunitní energetiky a větrných elektráren?	10
IV. Modely zapojení obcí a veřejnosti do projektů větrných elektráren	12
Dosavadní praxe: Spolupráce obce a investora	13
Nastavení spolupráce s developerem	16
Nové možnosti díky Lex OZE II: Komunitní energetika a sdílení elektřiny	17
Základní modely komunitní energetiky a jejich (ne)výhody v případě výroby elektřiny z větrných elektráren	18
Jak mohou komunitní energetiku využít developeři?	24
Výstavba větrných elektráren ve vlastnictví společenství	26
V. Ekonomika komunitních větrných elektráren	27
Komu se vyplatí malé větrné elektrárny?	29
Závěr	31
Seznam zkratek	32

Proč číst naši publikaci?

Komunitní větrné elektrárny jsou zcela novým tématem a žádný takový projekt zatím v Česku neexistuje. **Přesto roste počet zájemců z řad obcí, občanů a energetických společenství, kteří o nich přemýšlí a hledají informace.** Právě pro ně je tato publikace určena a slouží jako úvodní vstup do diskuze o tom, jak bychom mohli využít komunitní energetiku a sdílení elektřiny z větrných elektráren.

Cílem návodu **Jak se připravit na sdílení elektřiny z větrných elektráren** je představit možnosti využití komunitní energetiky pro projekty větrných elektráren. Věříme totiž, že komunitní řešení má potenciál překlenout jedno z bolavých míst výstavby a provozu větrných elektráren, kterým je nesouhlas samospráv a místních obyvatel.

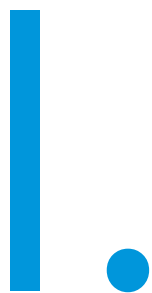
Komunitní energetika a její principy ukazují občanům cestu, jak si mohou **přímo sáhnout na výhody realizace větrné elektrárny v jejich obci**, nejčastěji prostřednictvím snížení **svých účtů za elektřinu**.

První část stručně popisuje **stav větrné energetiky v Česku**, upozorňuje na přetrvávající překážky i změny, které nyní probíhají ve prospěch urychlení výstavby větrných elektráren. Druhá se **věnuje motivacím jednotlivých aktérů** – proč by se měli o využití komunitní energetiky zajímat. Třetí část pak zdůrazňuje využití **participativních procesů** při projektech, které zasahují do veřejného prostoru, zejména do projektů větrných elektráren.

Čtvrtá, nejrozsáhlejší část se věnuje různým modelům **zapojení obcí a veřejnosti do projektů větrných elektráren** a rozděluje je na nyní využívané varianty, které připadaly v úvahu i před novelou energetického zákona ke komunitní energetice (Lex OZE II), a na zcela nové možnosti, které nabízí sdílení elektřiny.

Publikaci uzavírá **kapitola k ekonomice projektů** a předkládá tři souvislosti, o kterých je vhodné v kontextu výstavby větrných elektráren uvažovat. Nechybí ani úvaha nad ekonomikou malých větrných elektráren.

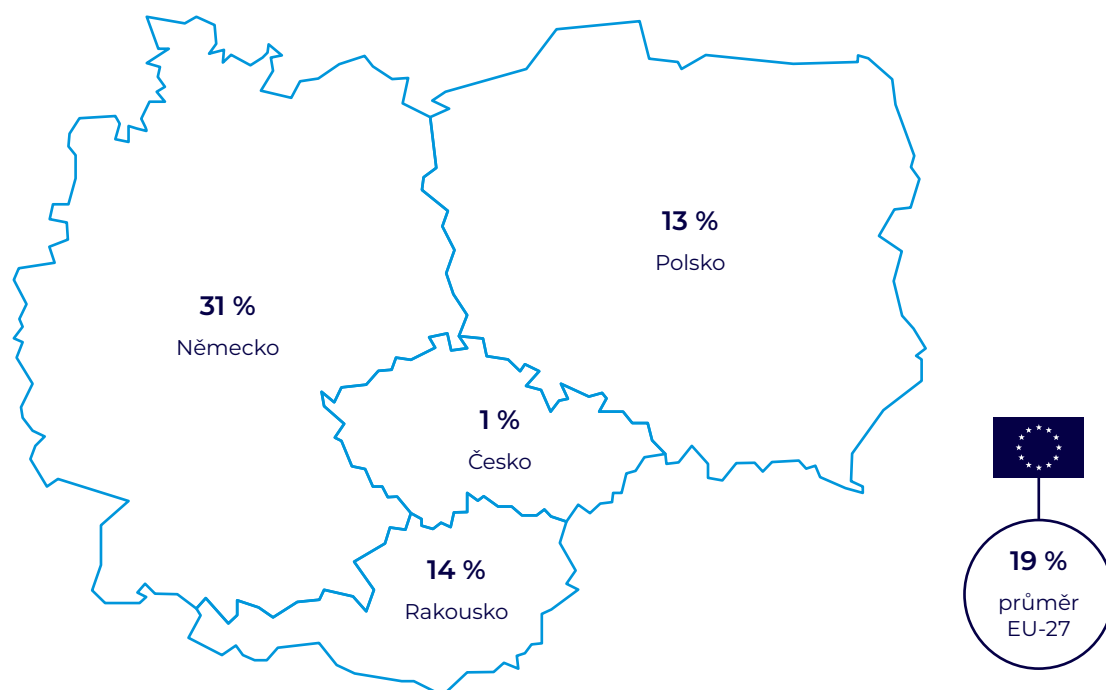
Publikaci jsme vytvářeli ve spolupráci s developery a investory větrných elektráren, kteří jsou členy Unie komunitní energetiky (UKEN). Doufáme proto, že publikace obohatí **zástupce samospráv (obcí, měst i krajů), vznikající energetická společenství a všechny ostatní zájemce o komunitní větrnou energetiku** o relevantní informace, protože právě oni tvoří základy nastupujících energetických společenství. Publikaci ale určitě doporučujeme i **developerům větrných elektráren, kteří se mohou inspirovat** k úvahám nad realizací komunitních větrných projektů.

Aktuální stav větrné energetiky v Česku

Situace větrné energetiky v Česku **není ideální**. Ačkoliv je k dosažení evropských a českých cílů pro OZE nutné, aby došlo k urychlené výstavbě nových větrných elektráren, Česká republika v tomto ohledu oproti okolním zemím zaostává.

Podíl větrné energie na konečné spotřebě ve vybraných zemích EU v roce 2023¹

Celkový instalovaný výkon větrných elektráren v ČR ke konci roku 2023 dosáhl 352 MW, které celkově vyrobily 693 GWh elektřiny.² Tempo rozvoje nových projektů je dlouhodobě velmi pomalé. V loňském roce přibýlo na našem území jen pět nových větrných elektráren (o výkonu 13,3 MW)³, zatímco v předchozích třech letech byl přírůstek instalací nulový.⁴

Naplníme náš potenciál?

Potenciál výroby elektřiny z větru je u nás výrazně vyšší, než ukazuje trend jejího aktuálního vývoje. Na vině jsou mj. dlouhé povolovací procesy s nejistým výsledkem. Jejich urychlení a zjednodušení je klíčem k rozvoji větrné energie a modernizace české energetiky obecně.

Do roku 2030 bychom přitom dle nejambicióznějšího scénáře studie od organizací Fakta o klimatu a Frank Bold mohli zvýšit celkový **instalovaný výkon větrných elektráren na 2,3 GW a výrobu na 5,5 TWh (tedy cca na 9,5 % současné roční spotřeby)**.

Takový rozvoj předpokládá 250 MW nových větrných instalací ročně mezi lety 2023 až 2030. Pokud uvažujeme, že obvyklý instalovaný výkon současných větrných elektráren (umístovaných na pevnině) se pohybuje v rozmezí 3–4 MW, znamenalo by to výstavbu cca **65–85 nových větrníků ročně**. To se nám v roce 2023 ale rozhodně nepodařilo.

¹ Dle statistik evropské asociace Wind Europe za rok 2023 dostupných zde: <https://windeurope.org/intelligence-platform/product/wind-energy-in-europe-2023-statistics-and-the-outlook-for-2024-2030/>

² Dle statistik evropské asociace Wind Europe za rok 2023 dostupných zde: <https://windeurope.org/intelligence-platform/product/wind-energy-in-europe-2023-statistics-and-the-outlook-for-2024-2030/>

³ <https://csve.cz/cz/novinky/586>

⁴ <https://www.csve.cz/cz/clanky/statistika/281>

Délka výstavby větrné elektrárny v Česku se dnes stále pohybuje v rozmezí od 5 do 10 let, zpravidla pak okolo 7 let.¹ Shrnutí povolovacího procesu pro projekty větrných elektráren naleznete na webových stránkách České společnosti pro větrnou energii.²

Akcelerační zóny jako šance pro větrné elektrárny?

Možná jste v poslední době slyšeli o plánovaném **zavedení tzv. akceleračních zón**, v jejichž rámci by se povolování větrných i fotovoltaických elektráren mělo zkrátit na 1 rok. Povinnost vymezit akcelerační zóny vyplývá ze směrnice Evropské unie nazývané zkráceně **RED III** přijaté v listopadu 2023.³

Akcelerační zóny mají v budoucnu tvořit území, která jsou na základě svých podmínek (zejm. napojení na elektrizační soustavu, přírodní podmínky, minimum omezení z hlediska ochrany přírody a krajiny) **vhodná pro instalaci nových obnovitelných zdrojů**. V těchto územích pak má být povolování a výstavba větrných elektráren rychlejší a jednodušší.

Akcelerační zóny musí být dle směrnice vymezeny **do února 2026**. Hlavním bodem příprav vedených Ministerstvem životního prostředí bude mj. najít **společnou řeč i se zástupci samospráv** (především s kraji) tak, aby pro ně větrná energetika nevypadala pouze jako hrozba, ale hlavně jako příležitost.

Větrné elektrárny do 2 let i mimo akcelerační zóny

Směrnice **RED III** má však přinést **urychlení i mimo akcelerační zóny**. Základním požadavkem je zkrácení povolování nových OZE na dobu **maximálně 2 let**, a to s platností již od 1. 7. 2024. Dílčí pozitivní změny v poslední době již přinesla úprava povolovacích procesů v novém stavebním zákoně⁴ či zkrácení povolování díky zákonu o jednotném environmentálním stanovisku.⁵

Zjednodušení se dosáhlo i díky vynětí projektů do tří větrných elektráren z posuzování v rámci EIA (ovšem pouze pokud se nenachází v ZCHÚ⁶ či je u nich vyloučen vliv na lokality soustavy Natura 2000 atd.).⁷ Otázkou však zůstává, zda tyto změny samotné opravdu zaručí tak výrazné zkrácení povolování pro projekty větrných elektráren. **Potenciál pro zlepšení zde určitě je.**

Potenciál větrné energie v Česku podle Akademie věd ČR

Studie Ústavu fyziky atmosféry Akademie věd ČR odhaduje, že větrné elektrárny by kolem roku 2040 mohly v Česku vyrábět až 18,8 TWh

elektriny ročně, což by odpovídalo pokrytí zhruba 28 % spotřeby země v roce 2019 (Fakta o klimatu, 2024)⁸.

¹ Viz zdroje zde <https://csve.cz/cz/novinky/556>, zde <https://frankbold.org/zpravodaj/kategorie/aktualne/povolovaci-procesy-jsou-komplikovane-a-zdlouhave> či zde https://www.mzp.cz/cz/news_20230821_Ministr-Hladik-chce-pripravit-podminky-pro-rozumny-rozvoj-vetrne-energetiky

² <https://www.csve.cz/clanky/povolovaci-proces-pro-projekty-vte/521>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32023L2413>

⁴ Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon

⁵ Zákon č. 148/2023 Sb., o jednotném environmentálním stanovisku

⁶ Zvlášť chráněné území – viz § 14 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷ Více viz příloha č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí

⁸ Fakta o klimatu, 2024, <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/potencial-vetrne-energie-cr>

Participativní procesy a zapojení veřejnosti

Proč v Česku tak dlouho trvá zprovoznit větrnou elektrárnu, když její výstavba zabere maximálně několik týdnů? Kromě dlouhotrvajícího územního a stavebního řízení, komplikací s připojováním do sítě nebo kvůli přísným zásadám územního rozvoje krajů jsou na vině i odmítavé postoje obcí a jejich obyvatel. To ve výsledku dokáže plán stavby větrné elektrárny i zcela zhatit.

Odpor místních obyvatel může mít různé příčiny. Často se v této souvislosti skloňuje postoj NIMBY (Not In My BackYard, tj. Ne na mém dvorku). To znamená, že i když lidé větrnou energii vnímají převážně pozitivně, ve svém okolí větrnou turbínu mít nechtějí.

Výhrady mohou mít místní i na základě předchozích negativních zkušeností vůči investorovi, úřadům nebo energetické společnosti, kteří se snaží větrné elektrárny postavit za každou cenu, a nikoli vůči větrným elektrárnám samotným.

Konflikty a nedůvěra mezi investorem a dotčenou komunitou se netýkají jen větrných elektráren, ale i jiných projektů zasahujících do veřejného prostoru. Nový je však pro development větrných elektráren v Česku přístup, který již praktikují municipality, když chtějí do plánování a rozhodování o osudu veřejného prostoru nechat promluvit místní lidi a další stakeholdery. Jedná se o tzv. **participativní proces**, který zapojuje občany a veřejnost do plánování projektu a rozhodovacích procesů. V něm jde o zmapování potřeb místních lidí, jejich zapojení do plánování, dialog mezi různými stakeholdery a vliv na výslednou podobu projektu.

Zatímco **investor** může díky participaci **lépe porozumět místním lidem**, jejich potřebám a obavám, pro **veřejnost** je důležitou motivací, že je slyšet její názor a má možnost ovlivňovat věci ve svém okolí. Důležitým hráčem v rámci participativního procesu je i obec, pro kterou představuje participativní proces nástroj, jak **dosáhnout souhlasu veřejnosti s určitým rozhodnutím**. Může se tak vyhnout referendu, které představuje spíše problematický nástroj k zjišťování názorů veřejnosti, hlavně pokud se použije bez předcházejícího participativního procesu.

Pro čím dál větší počet lidí je zapojení do rozhodovacího procesu obvykle stejně důležité jako finanční benefity. V některých zemích dokonce hraje významnější roli.

V rámci developmentu větrných elektráren může participativní proces vypadat velmi pestře – od **informačních kampaní přes ankety a rozhovory až po různé formy veřejného projednávání**, např. veřejné slyšení, kulatý stůl, plánovací den apod. Za participativní proces naopak **nelze považovat jen prosté informování o projektu**, získávání formální zpětné vazby (tzn. bez vlivu na rozhodování) nebo manipulaci vedoucí k podpoře určitého rozhodnutí.

Pokud se participativní proces udělá kvalitně, mohou být na jeho konci obyvatelé, kteří se změnou ve veřejném prostoru, v našem případě tedy s umístěním větrné elektrárny v katastru jejich obce, souhlasí.

K rozšíření participativních procesů může pomoci i **nově nastupující komunitní energetika**. Zapojování veřejnosti, demokratické rozhodování či důraz na ochranu životního prostředí nebo boj s energetickou chudobou je totiž energetickým společenstvím vlastní.

Participativní procesy v praxi

S různými formami participativního procesu a účasti veřejnosti v rámci developmentu větrných elektráren mají dobré zkušenosti v západní Evropě, kde už delší dobu úspěšně funguje i komunitní energetika.

Jako inspirace nám dobře poslouží belgický projekt **Eeklo** z roku 2001, ve kterém investor menšího větrného parku umožnil místním zapojit se, a to ve formě nákupu vlastnického podílu i účasti na rozhodovacích procesech. Občané tak měli vliv mj. na výsledný počet větrných elektráren nebo na využití financí z prodeje elektřiny.

Nizozemská větrná farma **Krammer** založená v roce 2019 je zase největším komunitním projektem v zemi, který se zároveň proslavil transparentním a participativním procesem v průběhu jeho příprav a realizace. Místní rezidenti mají např. přednostní právo na odkup akcií. Snahu o respektování požadavků místních lidí investor prokázal i tím, že kvůli umístění farmy uprostřed několika lokalit Natura 2000 bylo nutné vyvinout řadu speciálních systémů, které brání kolizím s ptáky a netopýry. Větrná farma tak kvůli vypínání svého provozu vydělává méně, to je však součástí domluvy s místními.

Už i v Česku máme investory, kteří využívají participativní procesy. Za představení stojí projekty investora **NOHO** v Anenské Studánce a Vojtěchově v Pardubickém kraji, kde během roku 2023 probíhal participativní proces mapující přání a obavy místních, který skončil referendem s jednoznačně kladným výsledkem. Projekty jsou zajímavé i tím, že investor ve velkém sází na principy komunitní energetiky a obci a jejím občanům nabízí řadu nadstandardních benefitů (mohou např. získat svou vlastní větrnou elektrárnu, kterou zapojí do energetického společenství).

Proč se developerská společnost NOHO vydala cestou participace?

„K energetice jsme se dostali přes naše projekty v rezidenčním developmentu, kde jsme byli úspěšní z velké části právě díky našemu proaktivnímu participativnímu přístupu. Chystáme tak například projekt v Hradci Králové, který je velkým zásahem do lokality, s čímž se pojí i velká zodpovědnost. Proto vždy usilujeme o win-win řešení pro ty, kteří budou objekt užívat (např. v něm bydlet), i pro ty, kteří jej budou mít v okolí.“

To samé platí pro naše projekty v energetice. Například větrné elektrárny jsou významné záměry, které když jsou správně uchopeny, mají potenciál nejen zásobovat naše projekty energií z obnovitelných zdrojů, ale optimálně i přispět ke zvelebení a rozvoji místa, kde elektrárna vznikne. Pozitivní dopad, který spolupráce může mít, je pro nás důležitou motivací k práci.

Proces jsme nastavili tak, aby v něm lidé opravdu měli na rozhodnutí významný vliv. Mají možnost rozhodnout se, jestli projekt chtějí či nikoliv, nebo ovlivnit jeho velikost či způsob spolupráce. Lidé to zpravidla oceňují a za to jsme velmi rádi.

Občas se dostaneme až do vtipné situace, kdy občané vymýšlejí, jak jen by to šlo udělat, abychom mohli umístit v katastru více věží. Dokonce se nám i stalo, že paní usilovala o to, aby se větrná elektrárna o kousek posunula, aby na ni dohlédla ze svého domu, protože se jí líbí. Když se nám podaří participativní proces správně uchopit, lidé začnou projekt vnímat jako společný, což vytváří skvělou a podporující atmosféru, ve které chcete tvořit a pracovat.“

Ondřej Ludvík,
spoluzakladatel NOHO Energy

NOHO Energy

**Koho a proč
by mělo
zajímat spojení
komunitní
energetiky
a větrných
elektráren?**

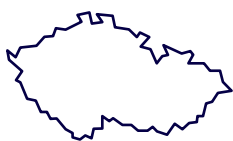
SAMOSPRÁVY (obce, města, kraje)

- Finanční a environmentální benefity.
- Příležitost, jak zprostředkovat přínos větrných elektráren obyvatelům obce.
- Zvýšení energetické nezávislosti, dlouhodobá stabilita výdajů za elektřinu.

MÍSTNÍ OBČANÉ

- Snížení účtů za elektřinu či jiná finanční kompenzace.
- Soběstačnost a menší závislost na klasických dodavatelích energie.
- Ochrana životního prostředí díky podpoře zelené energie.

ČESKO

- Zrychlení procesu energetické transformace, dekarbonizace a přechodu na OZE.
- Podpora výstavby větrných elektráren na našem území (komunitní developerské projekty, ale i občanské iniciativy).
- Kombinace se solárními zdroji podpoří celoroční dostupnost zelené elektřiny (komplementarita roční křivky výroby solární a větrné energie).

INVESTOŘI VĚTRNÝCH ELEKTRÁREN

- Nástroj, jak usnadnit přijetí projektu místními obyvateli.
- Hladší a rychlejší průběh povolovacích procesů díky spolupráci s obcí a místní komunitou.
- Možnost zajistit off-site dodávky zelené energie větrnými elektrárnami pro další své developerské stavby.

FIRMY

- Plnění ESG strategií či firemní strategie udržitelnosti díky odběru zelené elektřiny.
- Stabilizace výdajů za elektřinu (dlouhodobý kontrakt) a menší závislost na výkyvech trhu.
- Zisk certifikátů o zeleném původu elektřiny pro odběratele ve výrobním řetězci.

IV.

**Modely zapojení
obcí a veřejnosti
do projektů
větrných
elektráren**

Vzhledem k tomu, že v Česku se novodobé **větrné elektrárny instalují již cca 30 let**,¹ vzniklo během této doby více nápadů, jak do projektů zapojit obce a místní obyvatele. To vyplývá z předpokladu, že výstavba větrné elektrárny **vyžaduje úzkou spolupráci investora a místní komunity**. Třeba při změně územního plánu a výkupu či pronájmu pozemků. V minulosti proto investoři přicházeli s **různými variantami benefitů pro obce a v menší míře i pro místní obyvatele**, díky nimž bylo možné realizaci větrné elektrárny usnadnit.

Historickým milníkem by však mohlo být schválení zákona Lex OZE II. Přibližně od poloviny roku 2024 bude totiž možné **sdílet elektřinu z větrné elektrárny provozované členem energetické komunity, či dokonce z větrníku ve vlastnictví společenství**. Obce na tuto variantu nemusí pohlížet pouze optikou možné spolupráce s developerem, ale také jako na příležitost výstavby vlastní komunitní větrné elektrárny, kterou budou vlastnit třeba i společně s jejich obyvateli.

Následující kapitolu proto rozdělujeme na dvě části. První se věnuje **dosavadní praxi** a druhá **novým možnostem, které přináší Lex OZE II** s komunitní energetikou a sdílením elektřiny.

Dosavadní praxe: Spolupráce obce a investora

Následující pasáž poskytuje základní přehled variant spolupráce obce a investora v případě, kdy do dané lokality **přichází investor, který chce stavět větrnou elektrárnu na území obce, a proto s ní i jejími občany hledá společnou řeč**. Níže uvedený výčet popisuje stav před přijetím novely Lex OZE II, tedy situaci, kdy **ještě neexistovala možnost využití sdílení elektřiny**.

Do této chvíle existovaly hlavně **tři typy benefitů poskytovaných investorem** obci a jejím obyvatelům:

¹ <https://ekonomickydenik.cz/od-spusteni-prvni-vetrne-elektrarny-v-cesku-uplynulo-tricet-let-zajem-by-by-l-ale-jen-zlomek-projektu-se-dari-dotahnout/>

Finanční kompenzace

Finanční kompenzace mohou mít různou podobu, představujeme nejčastější čtyři z nich:

- **jednorázové platby obci**
- **pravidelné platby do rozpočtu obce**
- **individuální finanční kompenzace pro obyvatele**
- **vytvoření fondu ve správě místních obyvatel**

Jednorázové platby obci	Pravidelné platby do rozpočtu obce
Jsou v zásadě spojeny s okamžikem zprovoznění větrné elektrárny. Představují bonus za úspěšně realizovanou větrnou elektrárnu. Obci jsou často poskytovány v kombinaci s pravidelnou platbou do rozpočtu. Výše jednorázového poplatku se velmi liší, především v závislosti na přírodních podmínkách, počtu plánovaných větrných turbín, na jejich instalovaném výkonu aj.	Představují stabilní příjem do obecního rozpočtu a jsou v současnosti nejčastější formou kompenzace ve prospěch obcí. Pravidelné roční platby se většinou fixují na dobu životnosti větrných turbín (tzn. 20–25 let). Mohou se vypočítávat různě, ať už jde o platbu za každou turbínu, či za instalovaný MW. Platby mohou plynout i z nájmu obecního pozemku, kde turbíny stojí. Investor zde zpravidla nevyžaduje příspěvek obce a nese plné riziko výkyvů na trhu.
Individuální finanční kompenzace pro obyvatele	Vytvoření fondu ve správě místních obyvatel
Pozornost se v této souvislosti postupně přesouvá i k odměňování místních obyvatel. Investoři větrných parků totiž přišli na to, že získat místní občany na svou stranu je důležité pro akceptaci projektu. Proto se snaží vymyslet způsoby, jak projekt místním kompenzovat. Typickým příkladem jsou příspěvky občanům s trvalým bydlištěm v obci (např. formou příspěvku na elektřinu), případně garantovaná cena elektřiny (resp. dorovnání rozdílu mezi dohodnutou cenou a fakturou za elektřinu). Příspěvky se mohou pohybovat v rozmezí tisíců korun ročně na občana či nemovitost. Kompenzací přitom mohou obdržet i občané sousedních obcí. Někteří investoři zvažují vyšší kompenzace pro obyvatele obce žijící v těsné blízkosti větrné elektrárny (cca do 1,5 km), protože právě ti projekt nejvíce odmítají. Taková kompenzace však není z principu participativní a nepřispívá k budování místní komunity či pocitu sounáležitosti s projektem. Pro investora to ale může být složitější z hlediska administrativy a nutnosti uzavření smluv s jednotlivými vlastníky budov v obci (příp. nájemci), a to zvláště pokud mají být tyto individuální kompenzace daňově uznatelným nákladem.	Jednou z variant je i cílené vytvoření fondu (např. nadačního či sociálního), ze kterého může obec rozdělovat prostředky na podporu různých veřejně prospěšných projektů. Investor do fondu vloží počáteční obnos a pak do něj i dále pravidelně každý rok přispívá (typicky po dobu životnosti větrné elektrárny). Fond je řízen určitým orgánem (např. správní radou), který rozhoduje o využití vložených finančních prostředků. Ideálním a participativním řešením je, když se na správě fondu mohou podílet místní obyvatelé (např. skrze voleného zástupce). Jelikož je zřízení a správa fondu organizačně i administrativně poměrně náročná, není ideální ho využívat pro vyplácení benefitů jednotlivým občanům. Obec ho může vhodně využít k podpoře místních rozvojových projektů, např. organizovaných a realizovaných místními obyvateli. Podobný fond je například součástí projektu větrné elektrárny ve Václavících a Uhelné. Do Fondu rozvoje Václavic a Uhelné každoročně putuje něco přes 2 miliony korun, které obec využily například ke stavbě dětského hřiště či na opravu silnice, která obě obce propojuje.

Výstavba a rozvoj obecní infrastruktury

Jelikož se někteří investoři větrných elektráren současně věnují i výstavbě udržitelného bydlení či veřejné infrastruktury, mohou jako benefit nabídnout i **pomoc s rozvojem obecní infrastruktury**. Typicky jde zejména o opravy a výstavbu veřejných komunikací, které jsou jako bonus prováděny spolu s úpravami cest vedoucích k větrnému parku (aby se zpřístupnila trasa, kterou budou dovezeny konstrukční části větrné elektrárny). Může se ale jednat i o rekonstrukci obecních budov, výstavbu nového místního parku apod.

Jak ke kompenzacím pro obce přistupuje Ondřej Ludvík ze společnosti NOHO?

„Standardně máme vypracovaný a nastavený základní rámec možné spolupráce. Nicméně nejdůležitější je podle nás naslouchat tomu, co obec potřebuje. Každá obec je jiná a my se vždy snažíme poznat potřeby jak starostů a starostek, zastupitelstva, tak i samotných občanů ve veřejném projednávání.

Součástí participativního procesu je i sběr informací od občanů, zajímá nás, co vnímají jako důležité pro rozvoj obce a kam cítí, že by bylo dobré investovat. To následně slouží i jako podklad pro zastupitelstvo k dalšímu řízení obce, ať už se na společném záměru domluvíme, či nikoliv.“

Ondřej Ludvík,
spoluzakladatel NOHO Energy

NOHO Energy

TIP PRO OBCE: Pokud ve vaší obci zvažujete spolupráci na větrné elektrárně, zamyslete se, **zda by vám investor nemohl pomoci i s obnovou vašeho veřejného prostoru či obecních budov.**

Podíl v projektu, (spolu)vlastnictví větrné elektrárny

Na rozdíl od kompenzací se zde jedná o přímé zapojení obce a jejích obyvatel, kteří na sebe zároveň berou určité „podnikatelské“ riziko, protože výše podílu a návratnost investice závisí na aktuální situaci na trhu. **Jako náhrada za toto riziko se však předpokládá vyšší zisk** plynoucí z investice či podílu obce nebo občanů na projektu.

Typy investic do projektu se mohou lišit. V minulosti se objevovaly případy, kdy investor nabízel **finanční spoluúčast místním obyvatelům** formou nákupu drobného **akciového podílu**. Nákup akcií představoval **investici** na dobu životnosti elektrárny (cca 20 let) s vidinou stabilního výnosu.

Nyní se setkáme i s případy, kdy **investor nabídne obci majetkový podíl na projektu** (resp. ve společnosti zřízené speciálně pro výstavbu větrného parku). Po úhradě určitého peněžitého vkladu získá obec procentní podíl ve společnosti (typicky v jednotkách procent) a pomáhá s procesem příprav výstavby, např. při změně územního plánu. Po dokončení výstavby má obec **právo na výnosy z výroby elektřiny** odpovídající výši jejího podílu.

Velmi zajímavou je v současnosti varianta, kdy se investor před realizací **zaváže převést jednu z postavených větrných elektráren do majetku obce**. Obec si v takovém případě hradí náklady na pořízení větrné elektrárny (eventuálně někteří investoři zároveň obci nabízejí jako bonus i jednorázový příspěvek na tyto náklady). Tuto možnost využila obec Karle.

Karle je malá obec nedaleko Svitav. Před výstavbou tří větrníků v katastru své obce se dohodla s investorem, že jedna větrná elektrárna připadne obci. Spočítala si totiž, že provozování jedné z vrtulí jim může přinést **větší zisk než finanční kompenzace ze strany investora**. Aby získala peníze na počáteční investici, zastavila mj. i obecní lesy. Díky tomu od roku 2009 provozuje větrnou elektrárnu a dodává vyrobenou elektřinu do distribuční sítě. Zisk z prodeje elektřiny tvoří cca 10 % obecního rozpočtu.

Zdá se, že na vzorový příklad obce Karle nyní navazují i někteří investoři. Možnost převedení jedné větrné elektrárny do majetku obce **nabízí například již zmíněná společnost NOHO**, avšak pouze za předpokladu, že dojde k výstavbě čtyř a více elektráren.¹ Ač může být vlastnictví větrné elektrárny pro obec náročným projektem, může přinést výrazné benefity, i díky tomu, že se v tomto ohledu **obec stane vlastním pánem**.

Nastavení spolupráce s developerem

Výše zmíněné benefity ale nepřicházejí samy od sebe, jsou **výsledkem procesu vyjednávání obce (vč. jejích obyvatel) a developera**. Toto vyjednávání má ve výsledku vyústit v uzavření smlouvy o spolupráci, která upraví vzájemná **práva a povinnosti obou partnerů a vytvoří formální závazek**.

Tématu smluv o spolupráci a obecněji pak participaci obcí a místních na projektu větrných elektráren se již věnovala naše publikace Jak získat občany a samosprávy na svou stranu při výstavbě OZE?, která si určitě také **zaslouží vaši pozornost**.

Jak získat občany a samosprávy na svou stranu při výstavbě OZE?

www.bit.ly/nimby_sbornik

Následující kapitola shrnuje základní přínos zmíněných smluv, které jsou užitečným nástrojem pro jasné vymezení toho, jak bude celý proces příprav projektu větrné elektrárny probíhat. Pomáhají zejména zajistit **otevřenou komunikaci, ujasnit si očekávání či předcházet riziku zániku projektu spolu se změnou politické reprezentace**.

¹ <https://www.nohoenergy.cz/o-vte>

Jak by měla spolupráce probíhat?

K uzavření smlouvy o spolupráci nemusí obě strany přistoupit hned, může být výsledkem několika společných jednání. Obec si zároveň může zajistit i více nabídek spolupráce.

TIP PRO OBCE: Díky výše zmíněnému přehledu benefitů nabízených investory může obec lépe zvážit, o jakých modelech spolupráce lze na začátku s investorem diskutovat. V první fázi je také vhodné provést si základní **průzkum trhu a srovnat benefity** nabízené jednotlivými investory.

Pokud se obec rozhodne, že je pro ni nabídka investora zajímavá, mělo by následovat **uzavření tzv. letter of intent**, tedy dohody o budoucí spolupráci na projektu. Tato dohoda poskytne investorovi **exkluzivitu**, jelikož mu obec po stanovenou dobu přislíbí, že jednání povede pouze s ním. Současně se však v této fázi nezavazuje k podpoře realizace elektrárny. Letter of intent obci získá čas na to, aby se o projektu **pobavila s místními**, zatímco investor provádí **průzkum lokality**.

K uzavření smlouvy o spolupráci dochází až na závěr. Smlouva by měla obsahovat jasné a oboustranně spravedlivé podmínky. **Ze strany obce** jde především o podporu záměru v rámci procesu EIA, pořízení změny územního plánu a povolování záměru. Dále obec slibuje nezdržovat realizaci záměru a případně poskytovat své obecní pozemky k užívání pro výstavbu a provozování větrné elektrárny. Oproti tomu **investor se zaváže** obec o postupu projektu pravidelně informovat. A co je hlavní, ve smlouvě jsou jasné stanoveny **podmínky kompenzace, které si obec s investorem předem domluvili**.

Nové možnosti díky Lex OZE II: Komunitní energetika a sdílení elektřiny

Tato kapitola poskytuje základní shrnutí platného právního rámce s ohledem na specifika sdílení elektřiny z větrných elektráren. Dozvíte se, v čem vám může komunitní energetika při realizaci projektu pomoci, jaké jsou základní modely sdílení elektřiny i jak správně postupovat při výběru vhodné právní formy a vhodného typu společenství. Nechybí ani doporučení, jak si proces založení společenství co nejvíce usnadnit, jaká přechodná omezení vás do poloviny roku 2026 čekají nebo na co rozhodně nezapomenout při tvorbě smlouvy o sdílení elektřiny.

Komunitní energetika a její vliv na rozvoj větrných elektráren

Díky nedávno schválené novele energetického zákona známé pod označením Lex OZE II je dnes zapojení veřejnosti do komunitní energetiky významně jednodušší než v minulosti. Pro základní orientaci v nové energetické legislativě doporučujeme k prostudování manuál **Jak začít sdílet elektřinu**, který obsahuje ucelený přehled pro zájemce o komunitní energetiku bez ohledu na využívaný zdroj obnovitelné energie. Níže pak najdete konkrétní rady a tipy, jak novou legislativu využít specificky v případě výstavby větrných elektráren.

Jak začít sdílet elektřinu

[www.uken.cz/
jak-zacit-sdilet-
elektrinu](http://www.uken.cz/jak-zacit-sdilet-elektrinu)

Základní modely komunitní energetiky a jejich (ne)výhody v případě výroby elektřiny z větrných elektráren

Zájemci o komunitní energetiku si mohou vybrat mezi dvěma základními modely – aktivním zákazníkem a energetickým společenstvím. Jejich výhody i úskalí ve vztahu k větrným elektrárnám vysvětlujeme níže.

Aktivní zákazník

Představuje nejjednodušší model komunitní energetiky, který umožňuje sdílet elektřinu ve skupině až jedenácti výrobců a odběratelů. Využít jej může každý bez ohledu na to, zda je velkým podnikem, samosprávou, spotřebitelem v domácnosti nebo jakýmkoliv jiným subjektem. Musí se pouze zaregistrovat u Elektroenergetického datového centra (EDC).

VÝHODY

Smluvní volnost

- Možnost upravit si libovolně cenu za sdílenou elektřinu, podmínky výpovědi smlouvy o sdílení nebo o nakládání se ziskem, které je na rozdíl od energetických společenství neomezené.

NEVÝHODY

Nižší ochrana spotřebitele

- Zmíněná smluvní volnost může být naopak méně výhodná pro spotřebitele, protože jej zde nechrání energetický zákon stejně jako členy energetických společenství. Týká se to především výpovědní doby (maximálně 3 měsíce) či rozhodování o společném projektu. Při nastavování podmínek ve smlouvě o sdílení proto doporučujeme obezřetnost.

Pokud však všechny zúčastněné strany přistoupí ke smlouvě o sdílení elektřiny poctivě, může být delší než tříměsíční výpovědní doba spotřebiteli kompenzována jinými výhodami, například dlouhodobě garantovanou nízkou cenou sdílené elektřiny, tj. sdílení s využitím smluv o dlouhodobém nákupu elektřiny, tzv. PPA (Power Purchase Agreement).

MOHLO BY TO V PRAXI FUNGOVAT?

Z pohledu investora institut aktivního zákazníka obvykle nebude vhodným modelem, protože umožňuje sdílet elektřinu z větrné elektrárny maximálně deseti odběratelům. Investor by většinu vyrobené elektřiny musel využít jinak než v rámci místní komunity.

Není ale nutné sdílet veškerou vyrobenou elektřinu a výrobce se může rozhodnout místní komunitě sdílet například pouze 10 % z celkově vyrobené elektřiny a zbytek prodávat na jiných trzích s elektřinou. Tento model však obvykle nebude ani pro jednu ze zúčastněných stran výhodný. Výjimku z tohoto pravidla mohou tvořit projekty větrných elektráren v blízkosti velmi malé obce či průmyslového areálu s vysokou spotřebou elektřiny. V převážné většině případů ovšem bude vhodnější využít model energetického společenství.

Energetické společenství

Společenství je ve srovnání s institutem aktivního zákazníka administrativně náročnější model a vyžaduje plánování a přípravu. **Kompenzací je naopak možnost sdílet elektřinu z větrné elektrárny v mnohem širší komunitě** a větší důvěryhodnost pro samosprávy, místní podnikatele i spotřebitele. Projekt je pak možné přizpůsobit potřebám investorů, obcí i místních obyvatel. Doporučujeme se předem zaměřit na zodpovězení těchto otázek:

- Může investor či společenství tvořit a využívat zisk?
- Který typ má společenství zvolit a podle čeho se rozhodnout?
 - Kdo a za jakých podmínek se může stát členem?
 - Kdo může hlasovat o směřování společenství?
 - Chcete vyrábět a sdílet jen elektřinu, nebo i teplo?

Může investor či společenství tvořit a rozdělovat zisk?

Společenství lze založit ve formě spolku, družstva a při splnění zákonných požadavků i společnosti s ručením omezeným. Jaké to skýtá možnosti a úskalí z hlediska tvorby a využívání zisku, vysvětlíme níže.

Spolek

Možná už víte, že **ve spolku nelze rozdělovat zisk mezi členy a je nutné ho využít pouze na činnosti se spolkem spojené** (např. pořízení softwaru na správu společenství či dalších OZE). Současně se na něj banky dívají s větší opatrností, protože jeho členové neručí za jeho dluhy a spolek nevytváří ze zákona základní kapitál. Pokud je větrná elektrárna přímo v majetku spolku, určité se jedná o limitující faktor. **Není to ale jediná varianta.**

Pokud větrná elektrárna zůstane v majetku člena spolku (jejího investora), může zisk vytvářet a investor s ním nakládat dle svého uvážení a elektřinu do společenství sdílet za dohodnutou cenu. Konkrétní podmínky sdílení elektřiny členové se spolkem dohodnou na základě investiční smlouvy, do níž bude také zanesena ujednaná cena za sdílenou elektřinu, doba trvání závazku i podmínky jeho ukončení. Využití právní formy spolku tak může být pro investory do větrných elektráren vhodným řešením.

Družstvo

Právní formu družstva využijete, pokud chcete místní komunitě poskytnout přímo část vybudovaných větrných elektráren a umožnit jí, aby vedle elektřiny sdílela také část zisku. Společenství ve formě družstva mohou mezi své členy rozdělit až 33 % zisku, který jim bude generovat elektrárna vložená do družstva jakožto nepeněžitý vklad.

Spolupráce s družstvem pro investory však může být výhodná i v případě, že si chtějí **ponechat všechny elektrárny ve svém vlastnictví**. V takovém případě může investor s družstvem uzavřít **obdobnou investiční smlouvu jako v případě spolku**. Ve srovnání se spolkem je družstvo obvykle důvěryhodnější pro obchodní partnery i finanční instituce.

Společnost s ručením omezeným

Poslední možnou variantou bude **založení společnosti s ručením omezeným**. Tato varianta přináší stejné výhody jako založení družstva. Zároveň však energetický zákon požaduje, aby byly vnitřní poměry takového s. r. o. obdobné těm u spolku nebo družstva. Založení společenství ve formě s. r. o. bude zpravidla náročnější a vyžádá si náležitou právní expertizu. Doporučujeme proto v případě volby založit s. r. o. zapojit do přípravy společenské smlouvy experty na právo obchodních korporací, kteří vám s naplněním tohoto požadavku pomohou.

Který typ společenství zvolit a podle čeho se rozhodnout?

Energetický zákon rozlišuje dva typy společenství – **energetické společenství a společenství pro obnovitelné zdroje**. V základních rysech jsou oba typy společenství stejné, odlišují se však od sebe vymezením členské základny, výkonem hlasovacích práv a povoleným okruhem činností.

Kdo a za jakých podmínek se může stát členem?

Společenství pro obnovitelné zdroje, s výjimkou příspěvkových organizací územních samosprávních celků, **neumožňuje členství velkých podniků**. Malé a střední podniky, které mohou být taktéž provozovatelem větrné elektrárny, se mohou stát členy v energetickém společenství i ve společenství pro obnovitelné zdroje.

Pokud jste tedy velkým podnikem, případně uvažujete o členství ve velkém podniku, což může být v případě člena provozujícího větrné elektrárny poměrně časté, **můžete využít pouze energetické společenství**.

Kdo může hlasovat o směřování společenství?

Velké podniky nemohou v energetickém společenství **hlasovat** nebo uplatňovat jiný rozhodující vliv.

TIP PRO INVESTORY: Jako investor provozující větrné elektrárny se tím ale nenechte odradit, pouze si všechny pro vás podstatné otázky **upravte v investiční smlouvě** mezi vámi a energetickým společenstvím. Typicky je jedná o cenu sdílené elektřiny, délku závazku či podmínky ukončení sdílení.

Díky tomu si zajistíte ochranu investice před potenciálně nečekanými rozhodnutími energetického společenství. V ostatních otázkách, které se přímo nedotýkají vaší investice do větrné elektrárny, můžete rozhodování nechat na ostatních členech společenství.

I malé a střední podniky však v obou typech mají svá specifika stran hlasování a uplatňování vlivu.

Společenství pro obnovitelné zdroje

Ve společenství pro obnovitelné zdroje mohou hlasovat malé i střední podniky, které mají sídlo, případně alespoň provozovnu v blízkosti projektu daného společenství. Podle energetického zákona to představuje území **nejvíce tří vzájemně navazujících obcí s rozšířenou působností** (dřívější okresy).

Pokud se sídlo i provozovny nacházejí mimo vymezené území blízkosti, může se i tak podnik stát členem společenství pro obnovitelné zdroje. Hlasovací práva ani jiný rozhodující vliv však vykonávat nesmí.

Energetické společenství

V případě energetického společenství není kritérium blízkosti pro výkon hlasovacích

práv ani rozhodujícího vlivu nijak relevantní. Vykonávat je však mohou pouze malé podniky.

Chcete vyrábět a sdílet jen elektřinu, nebo i teplo?

Poslední otázkou ke zvážení je, zda se vedle výroby elektřiny z větru chcete ve společenství zapojit i do dalších činností v energetice. Pokud je vaší ambicí pustit se v budoucnu do teplárenství s využitím OZE nebo sdílení zelených plynů, jako je vodík, bude pro vás vhodnější forma společenství pro obnovitelné zdroje. Naopak **energetické společenství vymezuje pole vaší působnosti pouze na oblast elektroenergetiky**.

Jak založit energetické společenství?

Když už teď víte, do jakého typu projektu se chcete pustit, můžete přistoupit k založení vlastního společenství. Detailně jej ve čtvrté kapitole popisuje naše předchozí publikace Jak začít sdílet elektřinu¹, proto níže uvádíme zkrácený popis založení společenství, který jsme však doplnili o nové informace.

Jak začít sdílet elektřinu

www.uken.cz/jak-zacit-sdilet-elektrinu

¹ Publikaci si zdarma stáhnete na <https://www.uken.cz/jak-zacit-sdilet-elektrinu>. Na webové stránce rovněž zveřejňujeme novinky ke sdílení elektřiny.

TIP: Podívejte se nejprve do registru společenství, který bude od 1. 7. 2024 veřejně dostupný na internetových stránkách Energetického regulačního úřadu (ERÚ), zda ve vámi zvolené lokalitě již nějaký projekt existuje. Pokud ano, v tom případě můžete zahájit jednání s již existujícím společenstvím, což vám ušetří mnoho počátečního papírování.

Pokud ve zvolené lokalitě zatím žádné společenství neexistuje, můžete se stát průkopníkem komunitní energetiky. K založení spolku nebo družstva musíte být nejméně tři. Pokud do budoucna plánujete velké společenství, doporučujeme vám v okamžiku zakládání právnické osoby držet projekt s co možná nejmenším počtem členů a ostatní členy přijmout později. Ušetříte si tím mnoho administrativy.

TIP: Práci se založením právnické osoby vám může ušetřit například online zakladač spolků Frank Bold¹, v případě družstva pak doporučujeme obrátit se raději na zkušenou advokátní kancelář, například Frank Bold Advokáti².

Napište stanovy a založte společenství

Nezapomeňte, že kromě obecných náležitostí stanov spolku nebo družstva podle občanského zákoníku, respektive zákona o obchodních korporacích, musíte ve stanovách upravit i otázky týkající se specificky energetických společenství:

- 1. Účelem společenství** je poskytovat environmentální, hospodářské nebo sociální přínosy členům nebo na území, kde provozuje svou činnost.
- 2. Předmětem činnosti** je výroba elektřiny (nebo tepla z OZE v případě společenství pro obnovitelné zdroje), sdílení elektřiny, dodávka elektřiny nebo výkon jiných činností nebo poskytování jiných služeb souvisejících se zajišťováním energetických potřeb členů.
- 3. Vykonávat hlasovací práva** mohou jen někteří členové (viz část Kdo může hlasovat o směřování společenství?).
- 4.** V případě **společenství pro obnovitelné zdroje** musí stanovy **definovat blízkost členů**, kteří mohou vykonávat hlasovací práva. Blízkost nesmí být definována šířeji než jako území **tří navazujících obcí s rozšířenou působností**, jejichž rozsah obvykle odpovídá bývalým okresům.
- 5.** V případě **družstva** se mezi členy může rozdělit jen 33 % zisku a musí vytvořit fond ze zisku ve výši nejméně 30 % základního kapitálu, který nelze rozdělit mezi členy.

Napsané stanovy si musíte nechat schválit zakládající schůzí, která se liší v závislosti na tom, jestli zakládáte spolek, nebo družstvo. Opět vám v tom pomůže náš návod **Jak začít sdílet elektřinu**.

Založené společenství poté necháte zapsat do příslušného veřejného rejstříku a na ERÚ, vzor žádosti o registraci společenství už nyní najdete na internetových stránkách úřadu³. Obsahuje i podrobný popis, co do jednotlivých položek vyplnit.

TIP: Opět doporučujeme tento krok provádět ve chvíli, kdy má společenství málo členů, protože do registračního formuláře musíte uvést poměrně podrobné údaje o všech členech, což zvyšuje i nároky na kontrolu ze strany ERÚ.

Žádost o registraci společenství na ERÚ můžete podat ještě před provedením zápisu právnické osoby do spolkového nebo obchodního rejstříku. Díky tomu lze vyřizování všech potřebných registrací zhruba o měsíc urychlit.

¹ www.frankbold.org/poradna/zalozeni-spolku

² www.fbadvokati.cz

³ <https://eru.gov.cz/energeticke-spolcenstvi>

Zaregistrujte se u datového centra a nenechte se zaskočit přechodnými omezeními

Pokud budete projekt realizovat do 1. 7. 2026, je vhodné mít na paměti několik omezení, která jsou spojena s počáteční fází fungování EDC.

Co je to Elektroenergetické datové centrum (EDC)?

EDC je nově vznikající informační systém, který zpracovává a vyhodnocuje data o sdílení elektřiny. Každý měsíc vám bude poskytovat všechny potřebné údaje pro tvorbu vašeho interního vyúčtování. Protože informační systém

EDC vznikl pod časovým tlakem, je sdílení elektřiny limitováno několika přechodnými omezeními do doby, než bude zprovozněna jeho plnohodnotná verze. K tomu by mělo dojít právě do 1. 7. 2026.

Abyste mohli začít sdílet elektřinu, musíte nejprve provést **registraci výrobců a odběratelů v informačním systému EDC**, který bude dostupný nejpozději od 1. 8. 2024¹. Registrovaná skupina subjektů u EDC, která mezi sebou sdílí elektřinu, se v zákoně nazývá jako skupina sdílení. Skupina sdílení je podmnožinou energetického společenství, není samostatnou právní osobou. V rámci jednoho společenství může existovat i více skupin sdílení.

Než registraci skupin sdílení u EDC provedete, pamatujte, že:

- V jedné skupině sdílení může být **maximálně 1 000 výrobců a odběratelů** (resp. ve skupině o maximálně 1 000 odběrných místech a výrobnách), kteří sdílejí elektřinu **na území nejvíce tří obcí s rozšířenou působností**.
- I když ve společenství může být více skupin sdílení, odběrná místa i výrobní mohou být přiřazeny **pouze do jedné skupiny sdílení**.
- Pokud je vaším záměrem sdílet uvnitř společenství elektřinu z jedné větrné elektrárny, můžete elektřinu sdílet maximálně 999 odběratelům.
- Do jednoho odběrného místa lze **sdílet elektřinu maximálně z pěti výroben**.
- Využít lze pouze **statickou metodu sdílení elektřiny**. To znamená, že musíte předem určit, kolik procent z vyrobené elektřiny má být v každém 15minutovém intervalu přiděleno danému odběrnému místu. Celkem lze mezi odběrná místa rozdělit 100 % vyrobené elektřiny. Můžete však zvolit i nižší hodnotu a zbytek prodávat do sítě.

TIP PRO INVESTORA: Od 1. 7. 2026 mají omezení týkající se velikosti území a skupiny sdílení skončit díky zprovoznění plných funkcí EDC. Pro investory větrných elektráren to znamená, že z nich budou moci elektřinu sdílet i do více než 1 000 odběrných míst. Jak bude budoucí „pokročilý“ model sdílení vypadat, jsme podrobně popsali již v návodu Jak začít sdílet elektřinu.

¹ Elektroenergetické datové centrum, a.s., <http://edc-cr.cz/>

Nevýhoda statické metody a mírnější podmínky pro menší skupiny sdílení

Nevýhodou statické metody je, že **nezohledňuje aktuální spotřebu v jednotlivých odběrných místech**. Pokud odběratel v daný 15minutový interval sdílenou elektřinu nespotřebuje, nemůže ji spotřebovat ani jiný člen společenství.

Nespotřebovanou elektřinu od vás může **vykoupit i obchodník**. Pokud jste jakožto výrobce elektřiny také držitelem licence na obchod s elektřinou, můžete nespotřebovanou elektřinu od společenství vykoupit i přímo vy.

Cílem společenství však obvykle bude spotřebovat **co nejvíce vyrobené elektřiny uvnitř společenství** a podle toho nastavit i procenta sdílené elektřiny mezi jednotlivé odběratele tak, aby co nejlépe odpovídala jejich

spotřebě. Možná časem zjistíte, že je potřeba procenta upravit, například s ohledem na specifika daného období nebo vlivem změny chování některého člena. EDC uvedenou změnu umožňuje jednou měsíčně, a to vždy s účinností k 1. dni následujícího kalendářního měsíce.

Pokud vás bude ve **skupině sdílení maximálně 50**, máte štěstí. EDC v tomto případě dokáže rozdělit většinu nespotřebované elektřiny mezi ostatní členy společenství s vyšší spotřebou. Předpokládáme však, že v případě sdílení elektřiny z větrné elektrárny by se jednalo o příliš malou skupinu, to by dávalo smysl pouze v situacích velkoodběratelů nebo v případě, kdy by se elektrárna rozhodla sdílet pouze nízký objem celkově vyrobené elektřiny.

Sepište smlouvu o sdílení elektřiny

Co má kvalitní smlouva o sdílení elektřiny obsahovat a kdy ji zvolit jako vhodné řešení?

Pokud investujete do větrných elektráren, plánujete stát se členem společenství a sdílet tímto způsobem část vyrobené elektřiny místní komunitě, **nejdůležitějším právním dokumentem je pro vás smlouva o sdílení elektřiny**.

Půjde o nepojmenovaný smluvní typ podle občanského zákoníku, protože samotný energetický zákon náležitosti smlouvy o sdílení elektřiny nijak konkrétně nevymezuje. To je zároveň **velká výhoda, protože vám to umožňuje nastavit podmínky sdílení elektřiny přesně podle vašich potřeb**.

Doporučujeme, abyste ve smlouvě o sdílení elektřiny upravili hlavně:

- cenu sdílené elektřiny, případně způsob určování této ceny (cena může být odvozena například od aktuální ceny silové elektřiny na burze),
- způsob úhrady ceny za sdílenou elektřinu,
- dobu trvání závazku,
- délku výpovědní doby.

Ostatní náležitosti smlouvy o sdílení elektřiny je potřeba nastavit s ohledem na individuální okolnosti případu.

TIP PRO INVESTORA: Pokud jste investor a vyjednáváte s obcí nebo místní komunitou, ještě před založením společenství a samotnou realizací větrné elektrárny doporučujeme o podmínkách sdílení elektřiny uzavřít alespoň smlouvu o smlouvě budoucí.

Samotnou smlouvu o sdílení elektřiny lze uzavřít až ve chvíli, kdy se jakožto investor stanete členem společenství (sdílet elektřinu totiž mohou pouze členové společenství, nikoliv externí subjekty).

Jak mohou komunitní energetiku využít developeři?

Jak jsme již výše zmínili, komunitní energetika je **zajímavou příležitostí i pro developery větrných elektráren**. Dává jim do rukou možnost, jak zapojit občany, aby se necítili vyloučení z rozhodování o stavbě a provozu větrné elektrárny a aby naopak projekt podpořili, protože jim přináší konkrétní výhody.

Čas hraje ve prospěch developerů

Výhoda, kterou mají developeři větrných elektráren oproti komunitním projektům založeným na jiných zdrojích (zejména fotovoltaice), je zjednodušeně řečeno **čas**. Vzhledem k délce povolenacích a přípravných procesů pro realizaci projektu větrné energetiky očekáváme, že první energetická společenství založená na sdílení elektřiny z větru začnou fungovat teprve v horizontu 4 až 5 let. To je dost času na to, aby se trh komunitní energetiky **etabloval a zjednodušily se potřebné procesy** související s přípravou projektu.

Společenství využívající větrnou energii budou mít typicky **stovky až tisíce členů**. Pro tyto projekty je tedy důležité, aby podmínky účasti v komunitní energetice byly tzv. **nízkoprahové**, tedy aby proces založení společenství a vstup členů do něj byl co nejjednodušší. Developeři totiž primárně potřebují **optimalizovat náklady** související se založením společenství. To je klíčový moment, který rozhodne o motivaci developerů realizovat projekty komunitní energetiky.

Otázky, které zbývá vyjasnit

V současnosti stále probíhá **vyjasňování konečných podmínek účasti na sdílení elektřiny**. Čekáme na dokončení prováděcích právních předpisů, připravuje se spuštění EDC a stejně tak i financování komunitních projektů z Modernizačního fondu. Stále zbývá spousta otázek, co se komunitní energetiky týče. V souvislosti s projekty se zapojením větrných elektráren považujeme za klíčové následující tři otázky:

Bude existovat software, který zajistí efektivní a ekonomicky výhodné rozdělování elektřiny mezi členy společenství? Vznikne např. platforma, která usnadní správu komplexního projektu sdílení až o tisících členech?

Zde velmi záleží i na plně funkční verzi EDC, která má být spuštěna v polovině roku 2026. Jeho konečnou podobu mj. určí zadávací dokumentace pro dodavatele softwaru, která se momentálně připravuje.

Jisté je, že chytrá řešení, která budou správu komunit usnadňovat, vznikají již nyní. Jedná se například o aplikaci společnosti ECM System Solutions¹, člena UKEN, s názvem **ECM marfy**². Ten by měl správci společenství pomoci rozdělovat elektřinu tak, aby to pro celou komunitu bylo co nejvíce ekonomicky výhodné, a v budoucnu by měl umět komunikovat i s EDC.

Martin Krupa,
jednatel a ředitel společnosti ECM System Solutions s.r.o.

„Klíčové je, aby se za sdílení neplatilo. K tomu potřebujeme, aby se výroba v podstatě rovnala spotřebě. Protože není jednoduché to vybalancovat, vytvořili jsme aplikaci marfy. Kromě toho, že marfy umožní správcům komunit data získat a sledovat, nabídne i možnosti pro efektivní řízení sdílení elektřiny ve společenství, fakturaci či přesouvání členů do jiných skupin sdílení. Aplikace si „pamatuje“ i celou historii členství, což je důležité zase pro případnou reklamaci.“

¹ <https://www.ecmsystem.cz/>

² <https://marfy.app/>

Jak bude probíhat registrace energetického společenství, skupin sdílení a jeho členů v EDC?

Vzhledem k počtu zájemců o sdílení z větrné elektrárny bude potřeba jim registraci v EDC co nejvíce usnadnit. V ideálním případě by to měl zajišťovat správce sdílení, kterého členové zmocní k vyřízení registrace. Zmocnění správce doloží čestným prohlášením, že disponuje plnou mocí od všech členů společenství (tzn. že nebude muset prokazovat každou jednotlivou plnou moc).

Jediný, kdo bude muset dávat správci v systému EDC svolení napřímo, jsou provozovatelé výroben elektřiny zařazených do skupiny sdílení, což však v případě projektu větrných elektráren nepředstavuje problém, protože jich budou jednotky.

Jaké budou podmínky pro instalaci průběhového měření a jak často budou vyžadovány úpravy rozvaděčů před jeho instalací?

Přípojovací podmínky distributorů známe již nyní, ale i pro další rozvoj větrné energetiky bude vhodné s nimi udržovat stálý a konstruktivní dialog. Vzhledem k množství odběrných míst zapojených do sdílení jsou znatelným nákladem pro projekt potenciální nutné úpravy rozvaděčů. Pokud by většina domácností musela investovat do úprav rozvaděče jednotky až desítky tisíc korun, může to je i investora od založení a realizace energetického společenství odradit. Naději však přináší chystaný dotační program KOMUNERG z Modernizačního fondu, který by náklady spojené s instalací chytrého měření v komunitách mohl částečně pokrývat. Podmínky tohoto dotačního programu ale zatím nejsou známy.

Úvahy developerů o podobě větrného společenství

Příznáváme, že úvahy o spojení větrné energie a komunitní energetiky jsou **teprve v začátcích**. Přesto se již někteří developeri tímto tématem zabývají, protože vnímají, jak důležité je pro projekt získat podporu místních občanů.

Průkopníky větrné komunitní energetiky **se chtějí stát členové UKEN**, a to již zmíněná společnost **NOHO a PV Consulting**. I přes nejasnosti ohledně finálního nastavení komunitní energetiky se tito developeri rozhodli začít jí proslapávat cestu.

Základní ideou developerů je, že v okolí větrného parku **založí ve spolupráci s obcí energetické společenství**. K tomuto se developer zaváže ve smlouvě o spolupráci na projektu větrné elektrárny. V partnerství se samosprávou stanoví základní podmínky vstupu a účasti ve společenství.

Současně se developer předem zaváže, že bude členům společenství po určitou dobu (typicky po dobu životnosti elektrárny) **dodávat elektřinu za garantovanou cenu**. To společenství a jeho členům zafixuje náklady na energie a zvýší jejich odolnost proti výkyvům na trhu. Developer se tak sice také stane členem společenství, ale jeho **správu a rozhodování o dalším rozvoji již přenechá obci a jejím občanům**.

V případech, kdy chce developer stavět v okolí více elektráren, může dokonce **přislíbit převést jednu z větrných elektráren přímo do vlastnictví společenství**. To si pak může volně rozhodovat o způsobu rozdělení elektřiny a určovat si její cenu.

Tato varianta může být **zajímavá zejména pro větší samosprávy** (města), které disponují kapacitami na řízení projektu a chtějí si mimo finanční benefity **zajistit i dodávku zelené elektřiny** do obecních budov (např. i pro splnění požadavků EU na snižování energetické náročnosti budov). Developer se tak vůbec nemusí stát členem společenství a nemusí mít ani starosti s jeho řízením.

Jak o komunitní energetice ve vztahu k obcím a jejím obyvatelům uvažuje Petr Vavrečka, jednatel společnosti PV Consulting?

„Při návrhu a realizaci projektů větrných elektráren vycházíme z toho, že kromě obvyklých příspěvků obcím, které jsou dnes již běžným standardem, musíme myslet i na lidi, kteří v obci žijí. Zkrátka z té větrné elektrárny musí „něco mít“. Naše nabídka se zpravidla dělí na dvě části – první je příspěvek do obecních rozpočtů a druhou je nabídka zvýhodněné elektřiny občanům prostřednictvím komunitní energetiky. Dosavadní reakce obcí i občanů na tento návrh jsou pozitivní a komunitní energetika, jakkoli ještě doposud řádně nevznikla, se jeví jako zajímavý benefit pro občany. Rovněž máme za to, že je to právě komunitní energetika či zapojování občanů do projektu, které napomáhají vyšší akceptaci projektu ze strany obcí i občanů. Proto bychom v rámci zpřístupnění komunitní energetiky i obnovitelných zdrojů uvítali větší angažovanost státu při propagaci nových aspektů české energetiky.

Obcím nepředkládáme konkrétní návrhy, kam směřovat zisk z výstavby větrné elektrárny. To necháváme na nich i proto, že situace se významně liší obec od obce. Obec si zpravidla umí sama rozhodnout, kde finance uplatní nejlépe. Ve většině případů je to právě výhodné sdílení elektřiny, kterou obec vítá jako vhodnou podporu občanů.“

Petr Vavrečka,
jednatel PV Consulting

PV CONSULTING
PROJECT DEVELOPMENT AND MANAGEMENT

Výstavba větrných elektráren ve vlastnictví společenství

Větrnou elektrárnu může vlastnit a provozovat i přímo samotné společenství. Využijí to **hlavně komunity s širokou členskou základnou**, která je schopna získat potřebné množství finančních prostředků na výstavbu větrné elektrárny, případně bohatší územní samosprávné celky.

TIP: Pokud budete usilovat o získání bankovního úvěru, zvolte raději právní formu družstva nebo společnosti s ručením omezeným, které jsou pro banky ve srovnání se spolkem důvěryhodnějším partnerem.

Doporučujeme do procesu plánování a výstavby větrné elektrárny **zapojit odborníky, kteří mají s jejich rozvojem zkušenosti** z praktického nebo i právního hlediska. Na rozdíl od výstavby menších fotovoltaických elektráren je totiž proces plánování a výstavby větrné elektrárny administrativně velmi náročný i pro odborníky, kteří se problematikou dlouhodobě zabývají.

Pomocť vám mohou i již existující obdobné projekty. Zatímco v České republice na jejich vznik teprve čekáme, v zahraničí o inspiraci není nouze. Kontaktovat můžete například **belgické družstvo Ecopower¹**, které má zkušenosti se všemi typy OZE, včetně větrných elektráren, a může se s vámi podělit o praktické zkušenosti. S ohledem na specifika českého prostředí budou zahraniční zkušenosti přenositelné pouze částečně, i tak však mohou významně pomoci.

Pokud společenství překoná všechny překážky a povede se mu uvést větrnou elektrárnu do provozu, získá tím zásadní výhody:

1. **Cena sdílené elektřiny** bude záležet pouze na vnitřním uvážení společenství a neovlivní ji požadavky externího investora.
2. **Podmínky pro sdílení elektřiny** stačí obsáhnout ve stanovách a není nutné kvůli nim vytvářet zvlášť smlouvu o sdílení.
3. **Veškeré příjmy a zisk** z provozu elektrárny putují přímo na účet společenství.

¹ <https://www.ecopower.be/contact>

V.

Ekonomika komunitních větrných elektráren

Standardní podnikání v oboru výroby elektřiny z větrných elektráren doposud nabízelo dva základní byznys modely. Tím převládajícím je, že provozovatel větrné elektrárny veškerou elektřinu prodá **obchodníkovi** a ten s ní sám dále obchoduje. Aby byl model rentabilní, je nutné ho kombinovat s provozní nebo investiční státní podporou.

Provozní podpora se během let vyvinula z pevných výkupních cen přes zelené bonusy až do současné podoby aukcí, kde žadatelé o podporu soutěží o nejnižší nabídku referenční ceny.

V aukcích se uplatňuje princip **Contract for Difference**, který provozovatelům elektráren garantuje po dobu 20 let jistou cenu elektřiny. V případě nízké ceny elektřiny na trhu je provozovateli vyplácen aukční bonus do výše jeho referenční ceny. Avšak pokud je tržní cena elektřiny vyšší než jeho vysoutěžená cena, musí nadměrný zisk naopak vrátit.

Druhou možností je domluvit se na **prodeji své elektřiny přímo s konkrétním spotřebitelem** a uzavřít dlouhodobou smlouvu o dodávce zelené energie za pevnou či indexovanou cenu, která se označuje zkratkou **PPA** (Power Purchase Agreement). Tento model zatím není v Česku příliš rozšířený a jeho nejznámějším příkladem je větrná farma čtyř elektráren v Melči-Moravici, která dodává elektřinu firmě ŠKO-ENERGO.

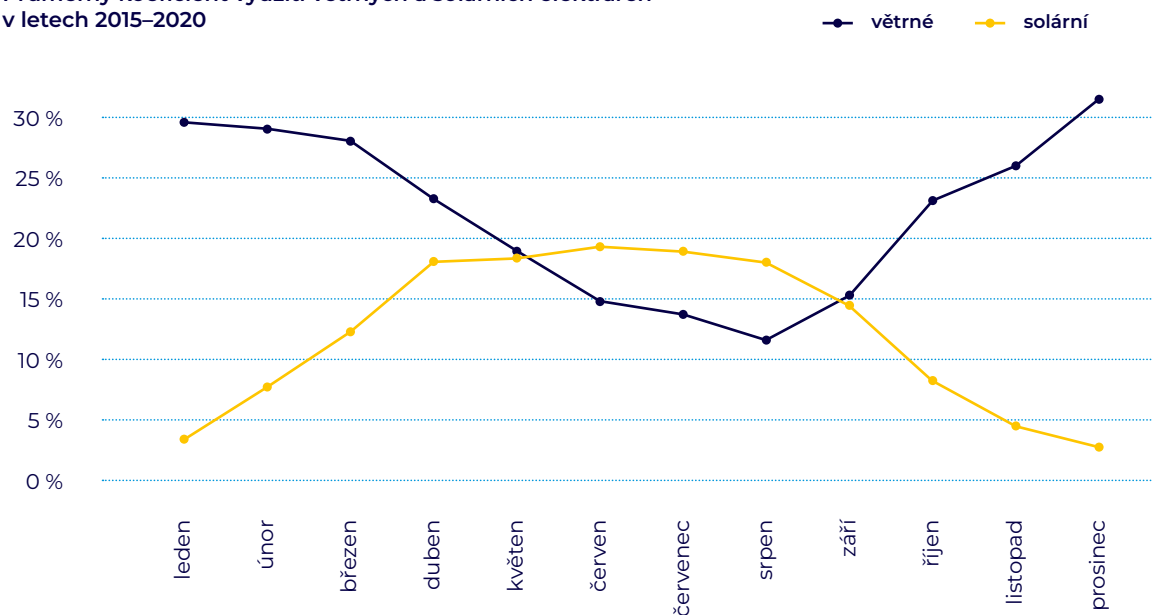
Lex OZE II, komunitní energetika a sdílení elektřiny však přináší zcela nový byznys model, ve kterém se elektřina **sdílí v rámci energetického společenství**. V Česku zatím ještě žádný podobný projekt nevznikl a nefungují tak prozatím ani větrné elektrárny ve zbytku Evropy. Příčinou je pomalá implementace evropských směrnic, které sdílení elektřiny umožňují. Česko směrnice transponovalo teprve letos a řada zemí na transpozici nadále čeká. Přesto se o konceptu sdílení elektřiny z větrné elektrárny vedou živé diskuze a českými průkopníky se chce stát hned několik členů UKEN.

Shrnujeme **tři souvislosti**, které je třeba brát v úvahu při zvažování byznys modelu sdílení elektřiny z větrné elektrárny v rámci energetického společenství:

1. **Jednou z předností větrných elektráren je**, že se denní a roční chod výroby elektřiny velmi dobře **doplňuje s výrobou z fotovoltaiky**. V průběhu roku se maxima výroby fotovoltaiky koncentrují do letních měsíců a minima do zimního období, zatímco u elektřiny z větru je to naopak. V rámci dne více fouká zpravidla večer, kdy nesvítí slunce. Oba obnovitelné zdroje se tak doplňují a společně dokáží zajistit stabilnější výrobu elektřiny, což zlepšuje její využitelnost při sdílení v rámci energetických společenství a celkovou ekonomiku provozu.

Výroba elektřiny z větrné a fotovoltaické elektrárny během roku. Oba zdroje se dobře doplňují.

Průměrný koeficient využití větrných a solárních elektráren v letech 2015–2020

Zdroj: Fakta o klimatu, potenciál solární a větrné energie

2. Sdílení z větrné elektrárny bude přesto **pro energetická společenství představovat velkou výzvu**. Elektrárna totiž bude vyrábět opravdu velké množství elektřiny, což klade vysoké nároky na schopnost energetického společenství ji spotřebovat.

Energetická společenství zvažující investici do větrné elektrárny budou proto potřebovat velký počet členů a patrně i velké spotřebitele, jako je např. dopravní podnik, město, výrobní závod aj.

Pro srovnání: Moderní větrná elektrárna se 4 MW instalovaným výkonem ročně vyrobí až 11 GWh elektřiny. To odpovídá roční spotřebě více než 3 100 domácností. Kdybychom chtěli stejné množství elektřiny vyrobit z fotovoltaiky, potřebovali bychom na to cca 11 MW, což je pro srovnání asi 1 800 domácností se střešní fotovoltaikou o výkonu 6 kW.

3. Ekonomika komunitní větrné elektrárny bude odlišná i **v závislosti na velikosti podílu vyrobené elektřiny, který vlastníci poskytnou ke sdílení**. Předpokládáme, že v případě vlastnictví energetickým společenstvím bude jeho snaha veškerou vyrobenou elektřinu spotřebovat v lokalitě. Mohou však existovat i modely, kdy se komerční developer rozhodne, např. kvůli průchodnosti projektu v obci, vložit do energetického společenství **jen část větrné elektrárny** a vyrobené elektřiny a část si ponechat pro standardní prodej obchodníkovi.

Ústřední ekonomická otázka proto v budoucnu bude, jak vyjde ekonomika projektu při sdílení elektřiny a zdali se bude jednat o výnosnější, srovnatelný nebo méně rentabilní způsob prodeje elektřiny, než je současný prodej přes obchodníka nebo prostřednictvím PPA.

Komu se vyplatí malé větrné elektrárny?

Malými větrnými elektrárnami rozumíme zařízení **s instalovaným výkonem v jednotkách kW** (klasické „velké“ větrné elektrárny mají pro srovnání kolem 3 000–5 000 kW). Zájem o ně ze strany obcí roste. V očích municipalit se jedná o vítaný doplněk k fotovoltaice, který nedráždí svou velikostí. Ekonomika jejich provozu je však jednoznačná – pro většinu běžných využití se nevyplatí a výnosy z takto vyrobené elektřiny zpravidla nepokryjí ani pořizovací náklady.

Využití proto nacházejí hlavně tam, **kde vítr představuje jedinou možnost**, jak si zajistit elektrickou energii, např. na horské chatě, kam se fotovoltaika kvůli oblačnosti nehodí a přivedení elektrické přípojky je příliš drahé.

Typová malá větrná elektrárna s výkonem 3 kW dokáže ročně vyrobit asi 1 MWh elektřiny, její pořizovací náklady se pohybují kolem 250 tisíc Kč. V ceně je kromě elektrárny a souvisejících elektrosoučástí i konstrukce stožáru (výška rotoru nad zemí bývá do 10 m). Stožár ale celkovou investici a ekonomiku provozu významně prodražuje, protože může představovat až 60 % celkových nákladů. Ekonomika vychází podstatně lépe, když investice do stožáru odpadá. Například pokud se elektrárna montuje na vhodnou střechu (např. hala zemědělského podniku). To představuje příležitost právě pro komunitní energetiku.

Další úsporu z investičních nákladů představuje zapojení malé větrné elektrárny do již existujícího systému střešní fotovoltaiky a bateriové akumulace, kde lze ušetřit na sdílení již existujících elektrosoučástí a rozvodů. Ekonomicky rentabilní tak může být malá větrná elektrárna jen tehdy, pokud se nejedná o samostatné řešení, ale jde o doplněk k již existující vlastní výrobě a akumulaci elektřiny.

Závěr

Návod Jak se připravit na sdílení elektřiny z větrných elektráren poskytl základní přehled o potenciálu a výzvách spojených s rozvojem komunitní větrné energetiky v Česku. Protože větrná energetika musí překonávat mnoho překážek, zaměřili jsme na to, jak je lze v praxi překonat, či dokonce úplně odstranit. Významnou roli v tom hraje akceptace větrných elektráren místními obyvateli a samosprávami díky zvládnuté participaci.

Nové možnosti, které přináší Lex OZE II, zatím nejsou v praxi vyzkoušené a tento návod ani neslibuje zaručený úspěch. Ukazuje však cesty, kterými se investoři do větrných elektráren mohou vydat, aby schválení a realizace větrné elektrárny dosáhli snáze či dříve, než je nyní běžné. Samosprávám a místním obyvatelům zase nastiňuje možnosti, které mají, když k nim nějaký investor se svým záměrem přijde.

Komunitní energetika může být právě tou společnou cestou investorů, obcí i jejich občanů, která povede k naplňování potenciálu větrné energie v Česku a k prosperitě regionů a jejich obyvatel.

Téma komunitní větrné energetiky je však nové a žádný takový projekt zatím v Česku neexistuje. Praktická aplikace a rozvoj tohoto modelu bude vyžadovat další diskusi, inovace a hlavně zkušenosti z praxe. Tomu všemu jsme v Unii komunitní energetiky otevření. Věříme totiž, že větší využívání lokálních obnovitelných zdrojů energie je celospolečensky přínosné a nezbytné pro úspěšný přechod na obnovitelné zdroje energie.

Seznam zkratek

EDC	Elektroenergetické datové centrum
EIA	Environmental Impact Assessment / proces posuzování vlivu záměru na životní prostředí
ERÚ	Energetický regulační úřad
EU	Evropská unie
UKEN	Unie komunitní energetiky
PPA	Power Purchase Agreement
MŽP	Ministerstvo životního prostředí

Autoři: Jan Bakule, Eliška Beranová, Tomáš Jagoš
Editor: Anna Michalčáková
Sazba: Vojtěch Lunga
Jazyková korektura: Lucie Pokorná

Děkujeme za konzultace členům Unie komunitní energetiky, zejména společnostem NOHO, PV Consulting, ECM System Solutions a Frank Bold Advokáti.

Vytvořeno ve spolupráci s Heinrich-Böll-Stiftung e.V.
Finančně podpořeno Foundation Open Society Institute
ve spolupráci s OSIFE, Open Society Foundations.

Unie komunitní energetiky, z. s. © 2024

